

Neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby

O neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde mimo jiné tehdy, kdy je zásah dovolen zákonem. Do této skupiny patří též případy, u nichž je do osobnosti fyzické osoby zasahováno, resp. zasaženo v soudním řízení, a to ať např. v řízení trestním nebo občanskoprávním. V nich - pokud nejsou překročeny zákonem stanovené meze - nad individuálními zájmy jednotlivých fyzických osob, do jejichž osobnosti je zasahováno, převládá závažnější, významnější a funkčně vyšší zvláštní veřejný zájem. Takovýto zásah podmíněný výkonem jiného subjektivního práva nebo zákonem stanovené povinnosti, zůstává povoleným.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 2203/2005, ze dne 22.12.2005)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce JUDr. J. A., proti žalovaným 1) České republice - Okresnímu soudu v P., a 2) JUDr. J. R., o ochranu osobnosti, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 24 C 23/2003, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. dubna 2005, č.j. 1 Co 67/2005-153, tak, že dovolání žalobce zamítl.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 8. října 2004, č.j. 24 C 23/2003-130, zamítl návrh žalobce, aby bylo určeno: - „že první žalovaná neoprávněně zasáhla do práva žalobce na ochranu osobnosti tím, že nezajistila, aby trvalou součástí spisu Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 7C 115/2002 byla i obálka s vyznačeným adresátem, odesílatelem a s údaji vyznačenými na ní Českou poštou, státním podnikem, jako držitelem poštovní licence, v níž žalobce odeslal 4.3.2003 formou doporučeného dopisu Okresnímu soudu v Prostějově prostřednictvím České pošty, státního podniku, písemné podání, datované 3.3.2003, doručené Okresnímu soudu v Prostějově 6.3.2003, obsahující návrh na provedení důkazů s přílohami ve věci Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 7C 115/2002, v níž je žalobce jako účastník řízení žalován o náhradu škody 1,860.486,80 Kč s příslušenstvím,“ - „že první žalovaná neoprávněně zasáhla do práva žalobce na ochranu osobnosti tím, že na jeho podáních ve věci Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 7C 115/2002, v níž je žalobce žalován o náhradu škody 1,860.486,80 Kč s příslušenstvím, neoprávněně vyznačila časové údaje, a to časový údaj „v 12,40 h.“ na jeho podání datovaném 3.3.2003, doručeném Okresnímu soudu v Prostějově 4.3.2003 označeném ve spisu Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 7C 115/2002 číslu listů 100 až 105, dále časový údaj „v 12.40 h.“ na jeho podání datovaném 28.2.2003, doručeném Okresnímu soudu v Prostějově 4.3.2003 označeném ve spise Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 7C 115/2002 číslu listů 106 až 108, dále časový údaj „v 15.29 hod.“ na jeho podání datovaném 16.1.2003, doručeném Okresnímu soudu v Prostějově 16.1.2003 označeném ve spisu Okresního soudu v Prostějově spisové značky 7C 115/2002 číslu listů 71 až 73 a časový údaj „v 15.20 hod.“ na jeho podání datovaném 11.2.2003, doručeném Okresnímu soudu v Prostějově 13.2.2003 označeném ve spisu Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 7C 115/2002 číslu listů 111 až 113.“

Soud prvního stupně též zamítl žalobu, aby první žalovaná byla uznána povinnou připojit ke spisu Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 7C 115/2002 obálku „s vyznačeným adresátem a odesílatelem a s údaji vyznačenými na ní Českou poštou, státním podnikem, jako držitelem poštovní licence, v níž žalobce odeslal 4.3.2003 formou doporučeného dopisu Okresnímu soudu v Prostějově, prostřednictvím České pošty, státního podniku písemné podání, datované 3.3.2003, doručené Okresnímu soudu v Prostějově 6.3.2003, obsahující návrh na provedení důkazů s přílohami, ve věci Okresního soudu v Prostějově sp. zn. 7C 115/2002, v níž je žalobce jako účastník řízení žalován o náhradu škody 1,860.486,80 Kč s příslušenstvím.“

Zamítl též návrh, aby první žalovaná byla povinna učinit do spisu Okresního soudu v Prostějově spisové značky 7C 115/2002 úřední záznam tohoto znění: „Časové údaje na podání žalovaného „v 12.40 h.“ na jeho podání ze dne 3.3.2003, doručeném soudu 4.3.2003, na čísle listu 100 až 105 spisu, dále „v 12.40 h.“ na jeho podání z 28.2.2003,

doručeném soudu 4.3.2003, na č.l. 106 až 108, „v 15.29 hod.“ na jeho podání z 16.1.2003, doručení soudem 16.1.2003, a „v 15.20 hod.“ na jeho podání z 11.2.2003, doručení soudem 13.2.2003, na č.l. 111 až 113 spisu, byly vyznačeny soudem neoprávněně.“

Konečně zamítl návrh na určení, „že druhý žalovaný jako soudce Okresního soudu v Prostějově neoprávněně zasáhl do práva žalobce na ochranu osobnosti, a to tím, že nezajistil, aby trvalou součástí spisu Okresního soudu v Prostějově spisové značky 7C 115/2002 byla i obálka s vyznačeným adresátem, odesílatelem a s údaji vyznačenými na ní Českou poštou, státním podnikem, jako držitelem poštovní licence, v níž žalobce odeslal 4.3.2003 formou doporučeného dopisu Okresnímu soudu v Prostějově prostřednictvím České pošty, státního podniku, písemné podání, datované 3.3.2003, doručené Okresnímu soudu v Prostějově 6.3.2003, obsahující návrh na provedení důkazů s přílohami ve věci Okresního soudu v Prostějově spisové značky 7C 115/2002, v níž je žalobce jako účastník řízení žalován o náhradu škody 1,860.486,80 Kč s příslušenstvím“. Soud prvního stupně též rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 20. dubna 2005, č.j. 1 Co 67/2005-153, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Současné rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud za základ svého rozhodnutí vzal skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně. Připomněl, že žalobce protiprávní zásah do svých osobnostních práv na zachování lidské důstojnosti shledává v postupu Okresního soudu v Prostějově ve věci sp.zn. 7 C 115/2002, v níž je žalován o náhradu škody, kdy ve spisu byly dodatečně, bez jeho vědomí, vyznačeny na písemných podáních žalobce časové údaje (hodiny a minuty). K soudnímu spisu též nebyla připojena poštovní obálka od písemného podání žalobce ze dne 4. března 2003 obsahující návrh na provedení důkazů a písemné přílohy. Podle žalobce tak došlo k porušení jeho práva na ochranu lidské důstojnosti spojené s jeho právem na spravedlivý proces, když v soudním řízení, jehož je účastníkem, jsou soudem činěna opatření, jejichž smyslem je zastřít pochybení soudu a docílit jeho neúspěch v řízení.

Soud druhého stupně uvedl, že vyznačením časových údajů na podáních žalobce nemohlo být zasaženo do osobnostního práva žalobce v jakékoliv jeho dílčí složce a nemohlo být poškozeno jeho právo na spravedlivý proces. Pokud soud vyřadil ze spisu zmíněnou obálku, postupoval v souladu s ustanovením § 168 odst. 1 věta první Vnitřního a kancelářského řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy. Ani zde nemohlo být zasaženo do osobnostního práva žalobce.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci byl doručen žalobci dne 25. května 2005 a téhož dne nabyl právní moci.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dne 21. července 2005 včasné dovolání, jehož přípustnost odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“), neboť má za to, že rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozsudek odvolacího soudu napadá z důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a z důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Žalobce namítá především nedostatek řádného a přezkoumatelného odůvodnění právního posouzení věci odvolacím soudem. Konstatuje, že zlikvidováním úřední listiny (poštovní obálky, jako listiny právně významné) a vyznačováním nepravdivých údajů na podáních dovolatele ve věci sp.zn. 7 C 115/2002 Okresního soudu v Prostějově byl navozen stav, jako by podání ze dne 4. března 2003 bylo učiněno opožděně. Okolnosti tohoto tvrzeného nezákonného postupu nebyly prošetřeny a tento postup nebyl shledán nezákonným. Dovatelé dále namítá, že oba soudy neprovedly v potřebném rozsahu dokazování, a to ani důkazy, které žalobce navrhoval. Rozhodnutí odvolacího soudu proto vychází z neúplně zjištěného skutkového stavu, přičemž v rozporu s ustanovením § 120 o.s.ř. nebyly zjištěny okolnosti rozhodné pro posouzení věci. Odvolací soud v podstatě opřel své rozhodnutí pouze o zdůvodnění, že právo na spravedlivý soudní proces není právem osobnostním. Vyšel tak v zásadě pouze z nesprávného předpokladu o „odlišnosti základních lidských práv od práv osobnostních“. Dovatelé proto navrhl, aby dovolací soud rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

K podanému dovolání se krátce vyjádřila první žalovaná a navrhla jeho zamítnutí. Vyslovila přesvědčení, že soudy prvního i druhého stupně provedly dokazování v potřebném rozsahu a z provedených důkazů vyvodily správné právní závěry, odůvodněné zcela dostačujícím způsobem.

Dovolací soud uvážil, že dovolání žalobce bylo podáno oprávněnou osobou, která má právnické vzdělání (§ 241 odst. 1

a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.), stalo se tak ve lhůtě vymezené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř. Dovolání je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o.s.ř.

Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o.s.ř., když dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam zejména v souvislosti s řešením otázky vztahu práva na spravedlivý soudní proces jako jednoho ze základních lidských práv a práva na ochranu osobnosti. Dovolací soud proto přezkoumal tento výrok v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o.s.ř.

Z ustanovení § 242 o.s.ř. vyplývá, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolacího návrhu. Dovolací soud je vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. V případech, je-li dovolání přípustné, je současně povinen přihlédnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, když nebyly uplatněny v dovolání. Tyto vady však zjištěny nebyly.

Žalobcem uplatněný dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. se vztahuje na případy, kdy dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, t.j. je poznamenáno nesprávným právním posouzením. Jde o omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, kdy soud buď použije jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo jestliže sice aplikuje správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyloží. Nesprávné právní posouzení věci může být způsobilým dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu. Jde především o zjištění omylu soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav.

Podle ustanovení § 11 o.z. má fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. Ustanovení § 13 téhož zákona fyzické osobě dotčené v její osobnostní sféře mimo jiné umožňuje požadovat z tohoto důvodu odpovídající zadostiučinění (a to ať morální nebo případně i majetkové). Občanský zákoník právo na ochranu osobnosti fyzické osoby upravuje jako jednotné právo, jehož obsahem je v občanskoprávní oblasti zabezpečit respektování osobnosti fyzické osoby a její všestranný svobodný rozvoj. Jde o zásadní rozvedení a konkretizaci článků 7, 8, 10, 11, 13 a 14 Listiny základních práv a svobod. V rámci jednotného práva na ochranu osobnosti existující dílčí práva zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých hodnot (stránek) osobnosti fyzické osoby jako neoddelitelných součástí celkové fyzické a psychicko - morální integrity osobnosti.

Ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby podle § 13 o.z. musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobilého vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení nebo jen v ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě. Tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi tímto zásahem a neoprávněností (protiprávností) zásahu. Nenaplnění kteréhokoliv z těchto předpokladů vylučuje možnost sankcí podle ustanovení § 13 o.z.

S přihlédnutím k obsahu a zdůvodnění žalobcem uplatněného nároku, dovolací soud v první řadě zdůrazňuje, že právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu, mající svůj základ v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky (čl. 36), mezi osobnostní práva, která jsou předmětem občanskoprávní ochrany, nepatří. Toto právo nemá ryze osobní povahu, neboť není spjato s osobní integritou fyzické osoby a jde výlučně o právo na ochranu fyzické osoby ve vztahu vůči státní suverenitě.

Kromě toho dovolací soud pro úplnost připomíná, že občanskoprávní ochrana osobnosti fyzické osoby podle ustanovení § 13 o.z. se uplatní u těch zásahů do osobnosti chráněné všeobecným osobnostním právem, které lze kvalifikovat jako neoprávněné (protiprávní). Neoprávněným zásahem je zásah do osobnosti fyzické osoby, který je v rozporu s objektivním právem, t.j. s právním řádem. U některých zásahů, ač se případně mohou zdánlivě jevit jako odporující objektivnímu právu, nejde přesto o zásahy neoprávněné. Důvodem je zjištění existence okolností vylučujících neoprávněnost zásahu. Okolnosti, které mají tyto právní následky, a jež vycházejí z hodnocení závažnosti, významu a funkce vzájemně si kolidujících porovnávaných zájmů dotčené fyzické osoby na jedné straně a zvláštních veřejných zájmů na straně druhé, jsou buď obsaženy přímo v právních normách anebo z nich vyplývají.

O neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde mimo jiné tehdy, kdy je zásah dovolen (resp. jeho možnost je předpokládána) zákonem. Do této skupiny patří též případy, u nichž je do osobnosti fyzické osoby zasahováno, resp. zasaženo v soudním řízení, a to ať např. v řízení trestním nebo občanskoprávním. V nich - pokud nejsou překročeny zákonem stanovené meze - nad individuálními zájmy jednotlivých fyzických osob, do jejichž osobnosti je zasahováno,

převládá závažnější, významnější a funkčně vyšší zvláštní veřejný zájem. Takovýto zásah podmíněný výkonem jiného subjektivního práva nebo zákonem stanovené povinnosti, zůstává povoleným za předpokladu, že k němu došlo přiměřeným způsobem v mezích určených zákonem. Naopak nikoliv povoleným je zásah, pokud se jedná o jednání proti osobnostním právům fyzické osoby např. dopustí excesu, t.j. vybočení z mezí vlastního procesu. Tím by mohly být kupříkladu nepřijatelné neprocesní úkony soudu vůči účastníkovi řízení.

K tvrzenému zásahu do osobnostních práv žalobce mělo podle žaloby dojít postupem soudu v občanském soudním řízení při obecném výkonu oprávnění a povinností soudu v řízení. Ač žalobce dovozuje, že soud v tomto případě nepostupoval správně, nebylo prokázáno, že by v dané věci bylo vykročeno z mezí tohoto řízení.

V pravomoci soudů v občanském soudním řízení pak není mimoprocesně přezkoumávat správnost postupu soudu v jiném soudním (tedy nejen trestním, ale i např. v občanskoprávním) řízení. Tuto možnost řeší zejména instituty trestního, resp. občanského práva procesního. Oprávnění sledovat (a hodnotit) postup soudů v řízení v zákonem vymezeném rozsahu pak též např. náleží podle § 123 násl. zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, do působnosti orgánů vykonávajících jejich státní správu (obdobně srovnaj rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. března 2005, č.j. 30 Cdo 2442/2004- 153).

Podle článku 2 odst. 3 Ústavy České republiky lze státní moc uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Obdobně ustanovení je obsaženo v čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Je tak vyjádřena zásada podřízenosti státní moci zákonu. Každý státní orgán má vymezenou pravomoc, kterou smí uplatňovat jen v tomto rámci. Tyto zásady se vztahují i na postup soudů a na rozsah jejich oprávnění při rozhodování. Soud může zasahovat do výkonu působnosti jiných státních orgánů jen v případech a za podmínek stanovených výslovně zákonem.

Pravomoc soudu v občanském soudním řízení je upravena zejména v ustanovení § 7 o.s.ř. tak, že v tomto řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány (odst. 1). Jiné věci soudy projednávají a rozhodují v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon (odst. 3). Neexistuje žádné zákonné ustanovení, které by opravňovalo soud, aby v občanském soudním řízení (v řízení o ochranu osobnosti) zasahoval do jiného občanského soudního řízení tím, že by např. aproboval postup soudu v takovém řízení (analogicky srovnaj usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 2. března 2004, sp. zn. II. ÚS 299/03).

Konečně je třeba dodat, že nadto s užitím analogie ustanovení § 420 odst. 2 o.z. se jeví pasivní legitimace druhého žalovaného v tomto řízení jako pochybná již ve své podstatě (srovnaj např. publikaci Karel Knap, Jiří Švestka a kol., Ochrana osobnosti podle občanského práva, Linde Praha, a.s., 2004, str. 167) - byť se soudy obou stupňů touto otázkou zcela zřejmě blíže nezabývaly.

Dovolací soud proto dospívá k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé je správné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.). Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) proto dovolání žalobce zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovitě věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)

- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)